

PREDIKING OVER JOHANNES 20: 19-31

Schriftlezingen: Exodus 15: 1-11 en Johannes 20: 19-31

Gemeente van onze Heer Jezus Christus.

Het is Pasen geweest. En bij Johannes wordt het diezelfde dag ook al meteen Pinksteren. Bij Lukas zitten daar nog vijftig dagen tussen en in ons kerkelijk jaar eveneens, maar in Johannes 20 vallen Pasen en Pinksteren op één dag. Op de avond van de opstandingsdag zoekt de Levende zijn leerlingen op. Vrede voor jullie, zegt Hij. En Hij blaast zijn Geest over zijn leerlingen heen. Zij krijgen de Geest en het Goede Nieuws van Pasen krijgt vleugels, krijgt de wind mee.

Maar niet voor iedereen wordt het op hetzelfde moment Pasen. Zoals onze wereld anno 2022 er ook bepaald niet "op zijn Paasbest" uit ziet, met het niets en niemand ontziende geweld van Poetin in Oekraïne, nota bene ook nog met de steun en zegen van patriarch Kirill, en met de schrijnende beelden en berichten van de talloze vluchtelingen die niet weten hoe of waarheen. Het mag dan Pasen zijn geweest, het staat misschien wel verder van ons af dan ooit.

Niet voor iedereen is het direct Pasen. Als de Levende verschijnt aan zijn leerlingen, die avond van de opstandingsdag, is Thomas er niet bij. Hij kan het niet opbrengen.

Ik heb iets met Thomas. U ook?

Hij staat model voor de mens in tweestrijd. Didymus is zijn bijnaam, "twee-mens", "tweeling". Hij hinkt op twee gedachten, leeft tussen hoop en vrees, tussen geloof en twijfel. Voor Thomas is het nog lang geen Pasen. Voor hem is geloven - en blijven geloven - tobben.

Zijn twijfel is heus geen onwil. Hij wil juist graag geloven, niets liever dan dat! Alleen: hij kan het even niet,

of niet meer. Zo kan het ons ook vergaan. Twee-mensen, tweelingen, tobbers zijn wij soms. Of hebt u daar nooit last van?

Laten we eerlijk zijn: hoe vaak is ons geloof met ongeloof vermengd? Kan iemand met de hand op het hart van zichzelf getuigen dat hij of zij nooit eens twijfels kent? Misschien is het zelfs wel zo dat wie nooit eens echt aan alles getwijfeld heeft ook nooit echt geloofd heeft.

Wij lazen en zongen een fragment van het lied van Mozes. Hooggestemde woorden zijn dat, en tegelijk woorden vol diepgang, letterlijk: dwars door de zee, dwars door de dood is het heen gegaan. Zouden die hooggestemde en diepgaande woorden ook zo hoog en zo diep zijn geweest als ze er nooit aan getwijfeld hadden of het echt ooit iets zou worden met die bevrijding uit Egypte?

Als je nooit gemerkt hebt, nooit aan den lijve ervaren hoe weinig vanzelfsprekend, hoe vreemd zelfs geloven en leven uit geloof is, juist ook bij zoveel wat er haaks op staat, hoe diepgaand en hoe authentiek is je geloof dan eigenlijk? Ik moet eerlijk bekennen dat ik in toenemende mate mensen wantrouw die alles altijd maar zo zeker weten. Immers: wat weten wij nu eigenlijk helemaal?

Twijfel is een ramp. Het overvalt je. Het is niet iets waar je voor kiest. Het is iets verschrikkelijks. Er is niets erger dan wanneer je geen grond meer onder je voeten voelt, als alles je uit handen geslagen wordt waaraan je meende jezelf te kunnen vasthouden en optrekken.

Achter de twijfel van Thomas gaat een intens verlangen schuil, een intense honger en dorst naar God en we doen hem dan ook onrecht als we hem "de ongelovige Thomas" noemen. Trouwens, daar bewijzen we onszelf ook geen dienst mee, want wij verschillen misschien niet zo veel van hem. Ik zei al: ik heb iets met Thomas en ik zal de enige niet zijn.

Thomas is alles behalve een ongelovige. Uit wat wij nog meer van hem te horen krijgen uit het Johannes-evangelie kunnen wij met enig recht concluderen dat hij veeleer volgzaam en heilbegerig is.

We komen zijn naam tegen in Johannes 11. Daar wordt Jezus met spoed naar Bethanië geroepen omdat Lazarus gestorven is.

Maar Bethanië is voor Jezus niet veilig. Hij is daar al eens bijna gestenigd. De leerlingen zien de bui al hangen en raden Jezus af om opnieuw naar die voor Hem zo gevaarlijke plek te gaan. Je zoekt het onheil toch niet op! Maar Jezus laat zich niet tegenhouden en gaat toch.

En wat zegt dan uitgerekend Thomas? "Laten ook wij maar gaan, om met Hem te sterven." In die woorden kun je iets van fatalisme horen, maar ik geloof daar niet zo in. Ik beluister in die woorden veeleer dat Thomas zich bereid verklaart om Jezus onvoorwaardelijk te volgen, ook als dat voor hemzelf gevaarlijke consequenties mee brengt. Nota bene: de andere leerlingen proberen het te vermijden maar uitgerekend Thomas meldt zich. Hoezo "ongelovig"? Iemand die niet wil geloven stelt zich toch zeker niet zo op als hij!

En zo staat Thomas even later bij het graf van Lazarus en is hij getuige van zijn opstanding. Is het dan vreemd dat hij nu, nu hij niet beter weet of Jezus zelf - Hij die van zichzelf gezegd heeft dat Hij de Opstanding en het Leven is - is dood en begraven, totaal uit zijn evenwicht is?

In Johannes 14 komen we de naam van Thomas nog een keer tegen.

Jezus bereidt zijn leerlingen voor op het naderend afscheid. Hij spreekt met hen over het Vaderhuis met de vele woningen. Hij zegt: jullie weten waar Ik heen ga en jullie weten ook de weg.

Opnieuw is het Thomas die het woord neemt. Hij reageert: ik weet dat helemaal niet! Johannes vertelt dan dat Jezus hem

terecht wijst en vermaant. Heeft hij dan zo weinig van Hem opgestoken? Ondertussen: zou iemand die werkelijk ongelovig is en wie het allemaal Siberisch laat zich nu werkelijk afvragen wat Thomas zich afvraagt?

Ziet u, Thomas is helemaal niet zo ongelovig. Hij is volgzaam en heilbegerig. Hij is het alleen even helemaal kwijt.

Juist dat maakt hem zo authentiek, zo sympathiek en zo herkenbaar. Hij pretendeert niet dat hij alles zo goed weet. Hij komt voor zijn vragen en voor zijn diepe onzekerheid uit. Hij neemt geen genoegen met een kant en klare, uitgewerkte dogmatiek. Geloven is toch veel meer dan in theorie je handtekening zetten onder een aantal waarheden.

Thomas hunkert naar een echte ontmoeting met Hem van wie het gerucht gaat dat Hij is opgestaan en leeft, van wie zijn mede-leerlingen hem vertellen dat zij Hem zelf gezien hebben.

Dat is trouwens wel iets heel moois: om te zien dat die mede-leerlingen Thomas niet afschrijven maar hem er juist bij blijven betrekken.

Als de Opgestane op die bewuste avond aan de leerlingen verschijnt is Thomas er niet bij. Maar zijn mede-leerlingen zoeken hem op. Ze zien hem niet als een afvallige. Ze laten hem niet in zijn sop gaar koken.

Ze willen en kunnen hem niet missen. Zonder hem zijn ze niet voltallig. En anderzijds beseffen ze ook hoezeer Thomas op zijn beurt hen niet kan missen. Als de twijfel in je hart heeft toegeslagen kom je daar in je eentje niet zo snel van af. Zoals überhaupt geloven in je eentje, zonder een gemeenschap van mede-gelovigen en mede-twijfelaars geen sinecure is.

Thomas, op zijn beurt, laat zich er ook weer bij betrekken. Na acht dagen is hij er immers wel weer bij. Hij kan het blijkbaar toch ook weer niet laten. Zoals u het

blijkbaar ook niet kunt laten om, tegen de klippen op, tegen het zichtbare en misschien vooral tegen het onzichtbare in, te geloven, te hopen en lief te hebben.

Maar het zijn niet alleen zijn mede-leerlingen die hem opzoeken. Ook de opgestane Heer zelf zoekt hem op.

Speciaal voor Thomas komt Hij nog een keer terug. Zoals de Heer op de avond van die eerste Paasdag zijn leerlingen met "sjaloom" begroette, zo doet Hij dat op die achtste dag nog een keer, speciaal voor Thomas. Sjaloom, vrede voor jou, Thomas: voor jou ben Ik gekomen.

Jezus komt twijfelende mensen, twee-mensen, nog-maar-nauwelijks-gelovigen tegemoet. Hij komt zo ook u en mij tegemoet. In de liturgie, in de verkondiging, in een goed gesprek van hart tot hart waarin het werkelijk ergens over gaat.

Thomas mag het met zijn eigen ogen zien en hij mag het zelfs met zijn eigen handen tasten. Maar het is wonderlijk: als hij oog in oog staat met de Heer heeft hij daar ineens geen behoefte meer aan. Hij is overtuigd. Hij is al een ander mens geworden. "Quasi modo geniti", als een pasgeborene is hij, en hij belijdt: "Mijn Heer, mijn God!"

Vooraf dat woordje "mijn" is veelzeggend. Zo ver zijn de andere leerlingen nog niet eens gekomen. Zij hebben gezegd: "Wij hebben de Heer gezien." "De", niet "mijn". Thomas gaat net een stapje verder. Hij wordt persoonlijk. Het gaat bij geloven niet om het onderschrijven van een aantal waarheden of standpunten. Geloven is: "mijn" zeggen, net als Thomas. "Mijn Heer, mijn God."

Wij zijn Thomas niet. Wij zien Jezus niet. Wij zien vaak helemaal niets van Pasen. Maar Jezus zegt: "Gelukkig zijn zij die niet zien en toch geloven."

Hoe dat ooit mogelijk is? Wel, Pasen en Pinksteren vallen op één dag. In de kracht van de Geest van Hem die leeft is het mogelijk: niet zien en toch geloven. De Geest van de Levende zal ons helpen en bijstaan.

Het is die Geest die ons ook hier vanochtend bijeen brengt en die maakt dat u het niet laten kunt om te geloven, te hopen en lief te hebben. Nogmaals: ook al is er zoveel wat er haaks op staat en ligt het allerm minst voor de hand. Het is de Geest die de Levende present stelt: de Levende die ons op verrassende wijze steeds weer tegemoet komt.

Vrede voor jou, zegt Hij.

In de Naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

AMEN.